

Center for Juridisk Tjeneste, Kontoret for Folkeret og
Menneskerettigheder
Asiatisk Plads 2
1448 København K
E-mail: marbon@um.dk samt cc til: jtfmmpolicydl@um.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL +45 91 32 57 01
EMTH@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 23/02135-2

16. OKTOBER 2023

HØRINGSSVAR OVER UDKAST TIL DANMARKS TREDJE UPR-MIDTVEJSRAPPORT

Udenrigsministeriet har ved mail af 20. september 2023 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til Danmarks tredje midtvejsrapport til Den Universelle Periodiske Bedømmelse (UPR) af Danmark, Grønland og Færøerne.

I 2021 blev Danmark eksamineret ved UPR, og modtog i den forbindelse 288 anbefalinger, hvoraf 202 blev accepteret ('accepted'), og 86 blev noteret ('noted'). Institut for Menneskerettigheder (instituttet) finder det positivt, at regeringen har valgt yderligere at acceptere ni anbefalinger. De anbefalinger vedrører navnlig brugen af straffelse samt bekæmpelse af racisme.¹

Instituttet har i høringssvaret prioriteret at kommentere på udvalgte områder med der tilhørende anbefalinger.

1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Instituttet bemærker, at Danmarks midtvejsrapport er en frivillig måde at følge op på implementeringen af anbefalinger fra UPR-eksaminationen. Det kan være et vigtigt skridt i implementeringen af anbefalingerne, der ikke er juridisk bindende. Selvom der ikke er formkrav hertil, bemærker instituttet, at FNs Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR) har udarbejdet en vejledning for den fjerde UPR cyklus. Der kan efter instituttets opfattelse med fordel søges inspiration i vejledningen i ministeriets videre arbejde med udkastet. Herunder i forhold til forslaget om inklusion af metodologi og resume.²

En forudsætning for, at midtvejsrapporteringen kan blive et vigtigt rapporteringsværktøj er, at der blandt andet følges op med en status på implementeringen af de accepterede anbefalinger.³ I den forbindelse bemærker instituttet, at der i udkastet er tale om et begrænset antal reelle opdateringer i udkastet i forhold til Danmarks stillingtagen til

anbefalingerne i 2021.⁴ Eksempelvis, følges der i udpræget grad op på anbefalinger ved at henvise til tidligere besvarelser, således at udkastet ikke forholder sig konkret til den accepterede forpligtelse. Instituttet er principielt af den opfattelse, at udkastet bør afgive begrundet respons til både accepterede og noterede anbefalinger, idet en sådan besvarelse vil give et mere fyldestgørende overblik over Danmarks stillingtagen til en række menneskeretlige spørgsmål.

Instituttet finder det positivt, at der flere steder i udkastet klart er taget stilling til, om en anbefaling er implementeret, f.eks. anbefalingerne nummer: 60.218, 60.243, 60.245, 60.247. For at understøtte mekanismens effektivitet, og for at øge åbenhed i opfølgningen, bør ministeriet overveje en mere direkte stillingtagen til alle anbefalinger herunder ved at fremhæve, om anbefalingen betragtes som 'implemented', 'partially', 'in process'.⁵ Desuden finder instituttet, at det vil være fordelagtigt, og på linje med regeringens midtvejsrapport fra 2018, at udkastet indeholder kategorien 'ansvarligt ministerium' for at understøtte og sikre åbenhed om en anbefalings ministerielle forankring i forhold til implementeringen.

2 INSTITUTTETS BEMÆRKNINGER TIL ACCEPTEREDE ANBEFALINGER

2.1 Ratifikation af og tiltrædelse til internationale instrumenter

2.1.1 Anbefaling nr. 60.1, 60.3, 60.4, 60.5, 60.6, 60.7, 60.9, 60.10 om ratifikation af FN's Konvention om beskyttelse mod Tvungne Forsvindinger.

Instituttet finder det positivt, at regeringen den 13. januar 2022 ratificerede FN's Konvention om Beskyttelse mod Tvungne Forsvindinger.⁶ Instituttet bemærker, at der i forbindelse med ratifikationen er taget territorialt forbehold for Grønland, hvilket ikke fremgår af udkastet til midtvejsrapporteringen.⁷

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at regeringen i samarbejde med Naalakkersuisut genovervejer stillingtagen til det territoriale forbehold og i udkastet præciserer det territoriale forbehold for Grønland.

2.2 Juridisk rammeværk

2.2.1 Anbefaling nr. 60.35 om FN's Torturkonvention.

Instituttet finder det positivt, at regeringen i juni 2023 nedsatte udvalget om selvstændig kriminalisering af tortur mv. med ønske om at indføre straffebestemmelser, som selvstændigt kriminaliserer blandt andet tortur.⁸ Instituttet finder, en selvstændig kriminalisering af tortur i dansk ret vil kunne understøtte yderligere implementering af FN's Torturkonvention, herunder hvis den reflekterer definitionen i konventionen. Instituttet bemærker, at der i udkastet allerede henvises til udvalget i bemærkningerne til anbefaling nr. 60.20 om ratifikation af Kampala revisionen af Rom-statutten for Den Internationale Straffedomstol (ICC).

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at der i udkastets anbefaling nummer 60.35, redegøres for nedsættelsen af udvalget om selvstændig kriminalisering af tortur mv., herunder for udvalgets kommissorium.

2.3 Ligestilling, racisme og anti-diskrimination

2.3.1 Anbefaling nr. 60.40-60.44, 60.47, 60.52, 60.56 og 60.173 om vedtagelse af diskriminationslovgivning.

Instituttet finder det positivt, at lovgivningens beskyttelse mod diskrimination er blevet styrket i de senere år. Her kan det særligt fremhæves, at der er blevet indført forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap og seksuel orientering uden for arbejdsmarkedet og på grund af kønsidentitet, -udtryk og -karakteristika både inden og uden for arbejdsmarkedet.⁹

Særligt uden for arbejdsmarkedet er der fortsat en række grunde, som ikke er omfattet af forbuddet mod forskelsbehandling. Der er således ikke noget til hinder for, at private virksomheder og borgere kan diskriminere på grund af bl.a. nationalitet, religion eller alder i forhold til f.eks. social sikring og sundhedspleje, sociale goder, uddannelse samt adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, herunder bolig.

Det er instituttets opfattelse, at Danmark således ikke er i mål med implementeringen, særligt med anbefaling nummer 60.41 og 60.43, idet regeringen ikke har indført eller taget initiativ til at indføre den brede beskyttelse mod forskelsbehandling.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at regeringen tager initiativ til at realisere anbefalingerne om at sikre en bred beskyttelse i lovgivningen imod forskelsbehandling på linjemed bl.a. FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheds artikel 2, stk. 1, og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14.

2.3.2 Anbefaling nr. 60.45, 60.46, 60.49, 60.54, 60.55, 60.59, 60.61, 60.63, 60.64, 60.69-60.72, 60.74-60.79, 60.82, 60.83 om en handlingsplan mod racisme.

Instituttet finder det positivt, at regeringen har ændret sin stillingtagen til anbefaling 60.46, 60.59, 60.61, 60.63, 60.60, 60.70, 60.78, fra noteret til accepteret.

Ligeledes, at regeringen er påbegyndt udarbejdelsen af en handlingsplan mod racisme siden udmeldingen herom i januar 2022.¹⁰ Instituttet finder det positivt, at det foreslås, at handlingsplanen skal bekæmpe racisme bredt i samfundet, samt at den skal omfatte initiativer fra arbejdsmarked, undervisning, kulturliv til hadforbrydelser. Endvidere, at racismens omfang og karakter skal kortlægges i handlingsplanen. Instituttet er tidligere kommet med forslag til, hvad en handlingsplan mod racisme bør omfatte.¹¹

For at sikre implementeringen af de accepterede anbefalinger samt fremdrift for udgivelsen af handlingsplanen, finder instituttet det imidlertid nødvendigt, at det i udkastet konkretiseres, hvornår handleplanen bliver udgivet.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at det i udkastet konkretiseres, hvad der menes med, at handlingsplanen mod racisme forventes udgivet indenfor en 'overskuelig fremtid' samt sikrer fortsat inddragelse af relevante aktører i udarbejdelsen.

2.3.3 Anbefaling nr. 60.93-60.95, 60.98 om bekæmpelse af hadforbrydelser og hadtale.

Instituttet finder det positivt, at straffelovens kriminalisering af hadforbrydelser er blevet udvidet til også at beskytte LGBT+-personer, og beskyttelsen mod hadtale nu også omfatter LGBT+-personer samt personer med handicap. Ligeledes, at Rigsadvokaten har indført tiltag, der skal styrke overblikket over hadforbrydelser.¹²

Som det bemærkes i anbefaling nummer 60.93, er der fortsat udfordringer med registrering af hadforbrydelser. Instituttet bemærker, at antallet af hadforbrydelser, der bliver begået i Danmark, er højere end det antal der bliver anmeldt til politiet.¹³ Derfor bør Rigspolitiet efter instituttets vurdering forpligtes til at registrere en sag som en potentiel hadforbrydelse, når en forurettet anmelder en sag som en hadforbrydelse.¹⁴ Desuden bør statistik på området forbedres, hvis der

skal sikres en effektiv registrering samt implementering af anbefalingen.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, for at sikre fuld implementering af anbefaling nummer 60.93, at antallet af registrerede hadforbrydelser i højere grad er i overensstemmelse med det egentlige antal af sager.

2.3.4 Anbefalinger nr. 60.186, 60.190-60.192 om etnisk oprindelse og boligpolitik.¹⁵

FN's Racediskriminationskomité rejste i december 2021 kritik af den danske parallelsamfundslovgivning. Komitéen fandt, den danske lovgivning på området diskriminerende og stigmatiserende. Komitéen anbefalede blandt andet, at betegnelser som 'vestlig' og 'ikkevestlig' ikke anvendes.

Instituttet tilslutter sig dette. Således finder instituttet behov for, at lovgivningen ændres, både i relation til brugen af stigmatiserende betegnelser som "parallelsamfund" og til etnicitetskriteriet i kategoriseringen af boligområder. Instituttet finder, at en forudsætning for de accepterede anbefalingers implementering, og navnlig anbefaling nummer 60.186, er at sikre en ikke-diskriminerende boligpolitik.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, for at kunne implementere anbefaling nummer 60.186, at regeringen tager initiativ til en lovændring, så beboeres etniske og nationale baggrund ikke indgår som kriterier i kategoriseringen af boligområder.

2.3.5 Anbefaling nr. 60.212 om fremme af kønsbalance i politik og selskaber.

Det fremgår af udkastet, at Danmark har accepteret at optrappe indsatsen for at sikre kvinders repræsentation i politik og i virksomheder.

Instituttet finder det positivt, at der er blevet vedtaget lovgivning, som skærper kravene om måltal og politikker for det underrepræsenterede køn.¹⁶ Det er instituttets vurdering, at det ikke er tilstrækkeligt, hvorfor der bør indføres midlertidige foranstaltninger.¹⁷ Imidlertid, er det instituttets forståelse, at regeringen er i gang med at undersøge, hvorvidt Danmark kan implementere det kommende

kønsbalancedirektivs bestemmelser om netop midlertidige foranstaltninger.¹⁸

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, for at sikre implementering af anbefalingen, at kønsbalancedirektivet implementeres fuldt ud.

2.4 Børn

2.4.1 Anbefaling nr. 60.100 og 60.102 om børn og unges ret til at ændre juridisk køn.

Det fremgår af udkastet, at den nuværende regering ikke har taget stilling til spørgsmålet om juridisk kønsskifte for mindreårige.

Hertil bemærker instituttet, at en begrænsning af mindreåriges ret til at ændre juridisk køn kan være strid med Danmarks internationale forpligtelser. Derfor ændrede Indenrigs- og Sundhedsministeriet praksis i august 2023, så det fremover skal vurderes konkret og individuelt, om en person under 18 år har ret til juridisk kønsskifte, uanset aldersgrænsen på 18 år i CPR-lovens § 3, stk. 7, 3. pkt.¹⁹ Det fremgår ligeledes af regeringens lovprogram for 2023/2024, at der forventes fremsat et lovforslag i februar 2024 om ændring af CPR-lovens ordlyd, så den bringes i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser, og etablerer et klart og enkelt grundlag for myndighedernes administration af ordningen.²⁰

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at det i udkastet præciseres, at CPR-loven forventes ændret i februar 2024 og der forventes indført en ordning for tildeling af nyt personnummer til mindreårige, som oplever at tilhøre et andet køn.

2.5 Menneskerettigheder og erhverv

2.5.1 Anbefaling nr. 60.113 – 60.121 om lovgivning der fremmer virksomheders respekt for menneskerettighederne.

Instituttet finder det positivt, at der pågår forhandlinger i EU-regi med henblik på at vedtage et direktiv for lovpligtig, miljømæssig og menneskeretlig 'due diligence' for store virksomheder. Ligeledes, at regeringen har engageret sig aktivt i forhandlingerne om direktivet.

En sådan lovgivning har potentiale til at imødekomme størstedelen af de af Danmark modtagne anbefalinger vedrørende menneskerettigheder og erhverv, om end dette afhænger af i hvor høj

grad lovgivningen udformes i overensstemmelse med FN's Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhvervsliv.²¹

Instituttet bemærker, at flere af anbefalingerne lægger vægt på centrale temaer i de nuværende EU-forhandlinger, som er afgørende for, at direktivet i så høj grad som muligt udformes i overensstemmelse med FN's Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhvervsliv. Overlappet mellem de accepterede anbefalinger og de pågående tematiske direktivforhandlinger vedrører blandt andet, at lovgivningen skal dække virksomheders fulde værdikæde (60.115, 60,117), at lovgivningen skal være ansvarspådragende (60.118, 60,121), samt at den bør dække både virksomheder og investorer (60.121).

I tillæg finder instituttet det afgørende, at ny lovgivning understøttes af bredere indsatser med henblik på at sikre implementering og effekt, herunder gennem opdatering af handlingsplanen for menneskerettigheder og erhverv fra 2014. Det vil samtidigt understøtte implementeringen af anbefalingen herom fra FN's komité for Økonomiske Sociale og Kulturelle Rettigheder.²²

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at regeringen sikrer sammenhæng mellem de forpligtelser man har accepteret i UPR-regi og forhandlingerne om EU-direktivet.
- Instituttet anbefaler, at opfølgning på anbefaling nummer 60.117 bør involvere andre komplementerende initiativer i tillæg til EU-direktivet, der har til hensigt at fremme danske virksomheders respekt for menneskerettigheder herunder fokus på tilsyn, kapacitetsopbygning, markedsincitament mm.

2.6 Forbud mod tortur mv.

2.6.1 Anbefaling nr. 60.136 og 60.140 om anvendelse af strafcelle som disciplinærsanktion.

Instituttet finder det positivt, at regeringen har ændret sin stillingtagen til anbefaling nummer 60.136 og 60.140, fra noteret til accepteret.

Desuden, finder instituttet det positivt, at Folketinget i 2022 vedtog, at strafcelle som udgangspunkt højst vil kunne strække sig over 14 dage.²³ Instituttet anbefaler dog fortsat, at muligheden for, at strafcelle strækker sig over mere end 15 dage, helt afskaffes.²⁴ Endvidere, at muligheden for at anvende strafcelle overfor mindreårige afskaffes.

Instituttet bemærker, at en bærende præmis i den accepterede anbefaling nummer 60.136 er henvisningen til Europarådets Torturkomité's (CPT) anbefalinger om brugen af strafcelle. CPT opfordrede i 2019 Danmark til at revidere disciplinærstraffesystemet på linje med komitéens krav, herunder at strafcelle ikke vil kunne strække sig over 14 dage og afskaffes overfor børn.²⁵ Navnlig afskaffelsen af strafcelle overfor børn er der ikke kommenteret på i besvarelsen. Efter instituttets vurdering kunne udkastet for eksempel notere ændringen af straffuldbyrdelseslovens § 70, stk. 1 og stk. 2, samt antallet af straffelleanbringelser overfor børn i rapporteringsperioden på linje med Danmarks seneste opfølgning til CPT.²⁶

Idet loftet på anvendelsen af strafcelle trådte i kraft den 4. september 2023, er det endnu uklart om der er tale om en egentlig nedbringelse i anvendelsen af strafcelle, som regeringen har forpligtet sig på. Instituttet finder, at ikrafttrædelsen kunne fremgå af regeringens midtvejsrapportering.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler som opfølgning på anbefaling nummer 60.136, at udkastet kommenterer på anvendelsen af strafcelle overfor mindreårige.

2.7 Retten til sundhed

2.7.1. Anbefaling nr. 60.125-60.127 om at reducere anvendelsen af tvang i psykiatrien.

Der er fortsat betydelige udfordringer med den omfattende anvendelse af tvang i psykiatrien. Trods internationale anbefalinger og politiske ambitioner om at reducere brugen af tvang i psykiatrien går udviklingen den modsatte vej.

Det er ikke lykkedes at reducere antallet af voksne patienter, der udsættes for tvang, væsentligt. Samtidig er det totale antal tvangsforanstaltninger de seneste tre-fire år begyndt at stige betydeligt for voksne patienter. Det betyder, at de patienter, som bliver udsat for tvang, bliver udsat for mere tvang i dag end for ti år siden.²⁷

Desuden er der sket en markant stigning i omfanget af tvang og fysisk magt over for børn og unge i psykiatrien siden 2018.²⁸

Endelig blev Danmark dømt for at have krænket en patients rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 i sagen Aggerholm mod Danmark.²⁹ Danmark har desuden indgået forlig i to

andre sager ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol,³⁰ og yderligere to sager verserer fortsat.³¹

I udkastet henvises der til den politiske aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed, hvori det bl.a. fremgår, at Sundhedsstyrelsen skal afsøge mulighederne for alternative mindre indgribende tvangsformer.³² Det er uklart, og det vil være svært at bestemme, hvilke tvangsformer der er mere eller mindre indgribende, da det blandt andet vil afhænge af, hvordan tvangen konkret gennemføres og opleves af den enkelte patient. Udbredelsen af mindre indgribende tvangsformer indebærer en risiko for en øget anvendelse af tvang (den såkaldte substitutionseffekt).

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at udkastet redegør nærmere for, hvilke initiativer der vil blive sat i værk for at reducere anvendelsen af tvang i psykiatrien samt for, hvordan det sikres, at udbredelsen af mindre indgribende tvangsformer ikke fører til anvendelsen af mere tvang.

2.7.2. Anbefaling nr. 60.197 om lige adgang til sundhedsydelser for etniske minoriteter, herunder tolkning.

Instituttet er enig i, at det følger af menneskerettighederne og dansk lovgivning, at alle uanset etnisk oprindelse har ret til sundhed, herunder lige adgang til tilbudte sundhedsydelser. Undersøgelser viser dog, at denne ret ikke altid sikres i praksis.³³

Det fremgår af udkastet, at alle bosiddende i Danmark har gratis adgang til sundhedsydelser samt at tolkning tilbydes. Instituttet bemærker, at den accepterede forpligtelse i anbefalingen handler om at sikre adgang, og derved bør opfølgningen efter instituttets opfattelse inkludere mere end blot en de jure redegørelse.

Hertil bemærker instituttet det udfordrende i, at vederlagsfri tolkebistand skal skønnes nødvendigt af den enkelte læge.³⁴ Derudover, at borgere, som har boet i Danmark i tre år eller mere, skal betale gebyr for tolkebistand i forbindelse med modtagelse af sundhedsydelser. Selvom der er undtagelser hertil, omfatter det mange borgere, der almindeligvis opfattes som resourcesvage, og for hvem let og lige adgang til sundhed er vigtig.

Derudover er kvaliteten af det professionelle tolkearbejde, der bliver leveret i det danske sundhedsvæsen, langt fra altid på det niveau, der

skal til for at sikre, at patienter med behov for tolkebistand får den rette behandling.³⁵

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at udkastets opfølgning på den accepterede anbefaling redegør for, hvordan adgangen til sundhedsydelse for etniske minoriteter i praksis sikres.

2.8 Seksuel og kønsbaseret vold

2.8.1. Anbefaling nr. 60.130 om iværksættelse af tiltag til forøget retsforfølgning af gerningspersoner for seksuel vold

Selvom der i 2021 blev indført en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse, er der fortsat en høj forekomst af seksuel vold, herunder voldtægt, i Danmark. I Justitsministeriets offerundersøgelse angav en forholdsvis stor andel af danske kvinder at have været udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg inden for de seneste fem år (2,4 procent i 2020, 3,4 procent i 2021 og 3,3 procent i 2022). For 2022 svarer dette til, at 62.000-82.000 kvinder har oplevet at være udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg inden for de seneste fem år.³⁶ Kun en fjerdedel af de personer, der angiver at have oplevet at være udsat for en voldtægt eller et voldtægtsforsøg i Justitsministeriets offerundersøgelse, indgav en anmeldelse heraf til politiet (for den samlede undersøgelsesperiode mellem 2005-2022).³⁷

Ifølge Danmarks Statistik blev der i perioden 2018 til 2022 indgivet 7389 anmeldelser og rejst 4753 sigtelser for voldtægt. For 2022 alene blev der indgivet 1925 anmeldelser og rejst 1209 sigtelser for voldtægt,³⁸ og der blev afsagt 138 fældende afgørelser ved domstolene for voldtægt.³⁹ Dette indikerer, at det fortsat er relativt få hændelser, der fører til retsforfølgning og domfældelse.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler iværksættelse af yderligere tiltag til at sikre en effektiv retsforfølgning i sager om voldtægt hele vejen igennem retssystemet.

2.8.2. Anbefaling nr. 60.131 om afskaffelse af alle former for seksuel og kønnet vold, herunder ved at adressere forhindringer for anmeldelse, efterforskning og retsforfølgelse af seksuel vold og yde retfærdighed til ofre.

Det er positivt, at antallet af såvel sigtelser, tiltaler og domfældelser er steget efter indførelsen af den samtykkebaserede

voldtægtsbestemmelse, som anført i udkastets opfølgning. Der forekommer dog fortsat at være væsentlige barrierer for anmeldelse af voldtægt henset til den lave forekomst af anmeldelser, tiltaler og domfældelser angivet oven for.

Ifølge en rapport fra Det Kriminalpræventive Råd og Epinion er mange borgere ligeledes fortsat i vildrede omkring, hvordan de sikrer samtykke til sex, ligesom visse stereotyper omkring voldtægt fortsat accepteres af en betydelig andel af befolkningen, især blandt unge mænd.⁴⁰

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at der tages yderligere tiltag til at fortsætte bekæmpelse af voldtægt og øge antallet af anmeldelser til politiet for voldtægt, herunder igennem uddannelse og generel oplysning på området.

2.9 Menneskerettigheder og moderne slaveri

2.9.1 Anbefaling nr. 60.149, 60.148, 60.150, 60.151, 60.152, 60.153, 60.155, 60.157, 60.158, 60.159, 60.160, 60.162, 60.164 om at styrke den danske indsats i sager om menneskehandel.

Det fremgår af udkastet til anbefaling nummer 60.148, at der er tilført ressourcer til menneskehandelsområdet med en ny specialiseret enhed under Rigspolitiet (NSK), som skal styrke efterforskningen på området.

Det er imidlertid instituttets vurdering, at der trods tilføjelse af ressourcer til området, fortsat er udfordringer. Hertil finder instituttet, at der er udfordringer med efterforskningen samtidig med, at området generelt mangler at blive en prioriteret indsats under politiet, hvilket antallet af dømte bagmænd de seneste år er en indikation på. Siden 2019 er der således alene dømt to personer for menneskehandel, mens antallet af identificerede ofre for menneskehandel fortsat er mellem 70-80 personer årligt.⁴¹ Instituttet finder på den baggrund, at man endnu ikke er i mål med at efterleve accepterede forpligtelser om at sikre effektiv efterforskning af sager om menneskehandel.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at det i udkastet markeres, at anbefalingerne 60.149, 60.128 endnu ikke er implementeret.

2.10 Menneskerettigheder og fattigdom

2.10.1 Anbefaling nr. 60.182, 60.183, 60.184 og 60.280 om børnefattigdom.

Instituttet finder det positivt, at Naalakkersuisut arbejder på at afklare en fattigdomsgrænse for bedre viden og forståelse af børnefattigdom i Grønland.

Instituttet bemærker i forhold til anbefaling nummer 60.182, at den danske regering blandt andet har forpligtet sig på at genindføre en fattigdomsgrænse.

Instituttet vurderer, at det er uklart, hvad baggrunden er for, at regeringen har angivet, at de har accepteret anbefalingen. Det skal ses i lyset af, at regeringen klart tilkendegiver, at den ikke har til hensigt at genintroducere en fattigdomsgrænse i Danmark, hvilket er en afgørende præmis i anbefaling nummer 60.182.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at regeringen i udkastet tydeligere markerer, at denne regering kun vil forpligte sig på andet led i anbefaling nummer 60.182.

2.11 Mennesker med handicap

2.11.1 Anbefaling nr. 60.231 om at vedtage en dækkende lovgivning for at bekæmpe diskrimination af mennesker med handicap.

Instituttet finder det positivt, at regeringen har forpligtet sig på at vedtage en dækkende lovgivning for at bekæmpe diskrimination af mennesker med handicap.

Der blev i 2018 indført et forbud mod forskelsbehandling af mennesker med handicap uden for arbejdsmarkedet.⁴² Desuden er det positivt, at loven i 2020 blev ændret, så børn og unge med handicap har ret til rimelig individuel tilpasning af ydelser i dagtilbud, folkeskolen, friskoler og private grundskoler.⁴³

Imidlertid er det problematisk, at handicapdiskriminationsloven ikke indeholder en generel ret til rimelig tilpasning. Danmark har efter FN's handicapkonventions artikel 5, stk. 3, pligt til at tage alle passende skridt til at sikre, at der tilvejebringes rimelig tilpasning. Instituttet finder, at implementeringen af anbefalingen, vil kunne ske ved f.eks. at indføre en generel ret til rimelig tilpasning for mennesker med handicap uden for arbejdsmarkedet.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, for at kunne implementere anbefaling nummer 60.231, at regeringen indfører en generel ret til rimelig tilpasning for mennesker med handicap uden for arbejdsmarkedet.

2.12 Migranter, flygtninge & asylansøgere

2.12.1 Anbefaling nr. 60.92 om at sikre opholdstilladelser til kvinder med migrantbaggrund udsat for vold.

Det fremgår af udkastet, at Danmark allerede har en lovgivning, der sikrer, at kvinder udsat for vold som er ægtefællesammenført, efter omstændighederne kan bevare deres opholdstilladelse, hvis de går fra deres ægtefælle.

Instituttet anerkender, at udlændingelovens § 19, stk. 7, indeholder en voldsbestemmelse, hvis formål er at beskytte kvinder mod at få deres opholdstilladelse inddraget. Det er imidlertid instituttets vurdering, at bestemmelsen i udlændingeloven ikke beskytter kvinderne tilstrækkeligt, og at bevisbyrden er for tung at løfte i disse sager.⁴⁴ Desuden er det ikke en forudsætning for opholdstilladelse efter bestemmelsen, at voldsudsatte kvinder modtager sociale ydelser. Derved finder instituttet ikke regeringens opfølgning på anbefaling nummer 60.92 for retvisende.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at udkastet til opfølgningen på anbefaling nummer 60.92, tager bemærkning om opholdstilladelse for voldsudsatte kvinder med migrant baggrund ud, og noterer, at anbefalingen f.eks. endnu ikke er implementeret.

2.12.2 Anbefaling nr. 60.251 om ophør af opholdstilladelse for flygtninge.

Ifølge udkastet er det regeringens vurdering, at asyllovgivningen i Danmark er i overensstemmelse med Danmarks menneskeretlige forpligtelser, samt at ophør af opholdstilladelse alene sker, når betingelserne i flygtningekonventionen er opfyldt. Derfor er det regeringens vurdering, at anbefaling nummer 60.251 er implementeret.

Danmarks praksis på inddragelsesområdet giver imidlertid instituttet anledning til at bemærke, at Danmark – sammenlignet med andre europæiske lande – har en særlig fortolkning af og standard for, hvornår en opholdstilladelse ophører, når det vedrører flygtninge med subsidiær beskyttelse, herunder med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7, stk. 2 og stk. 3. Flygtninge med subsidiær

beskyttelse står således meget svagere end flygtninge med konventionsstatus i spørgsmålet om ophør.⁴⁵ Således har Danmark siden 2019 i højere grad end andre europæiske lande inddraget opholdstilladelser for særligt syriske flygtninge.⁴⁶

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at det præciseres i udkastet, at implementeringen alene gælder for konventionsflygtninge.

2.13 Menneskerettigheder og anti-terror

2.13.1 Anbefaling nr. 60.275, 60.278, 60.279 om at sikre, at anti-terror indsats er i overensstemmelse med menneskeretlige forpligtelser.

Det fremgår af udkastet, at regeringen anser indsatsen imod terror for at være fuldt ud i overensstemmelse med Danmarks menneskeretlige forpligtelser.

Instituttet bemærker, at regeringens kommentar står i kontrast til tidligereudmeldinger. Forsvarsministeren har således oplyst, at Forsvarsministeriet arbejder på en revision af FE-loven, der vil styrke tilsynet med Forsvarets Efterretningstjeneste (FE). Herunder, vil revisionen tage højde for nye og skærpede krav fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol til det tilsyn, der skal være med efterretningstjenester som FE.⁴⁷

Samtidig er det instituttet vurdering, at der er væsentlige behov for at ændre regelgrundlaget for både FE og Politiets Efterretningstjeneste (PET) for at sikre, at anti-terror indsatsen er i overensstemmelse med Danmarks menneskeretlige forpligtelser, herunder praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Det er særligt problematisk, at de eksisterende regler ikke sikrer et effektivt tilsyn med tjenesternes udnyttelse af deres beføjelser.⁴⁸

Instituttet finder, at lovgivningen for FE og PET blandt andet bør ændres, således Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET) får en generel kompetence til at træffe retligt bindende afgørelser og får en kompetence til at føre tilsyn med FE's og PET's samlede virksomhed.

Anbefaling

Instituttet anbefaler, at udkastet nærmere begrundes, hvorfor anbefaling nummer 60.273 anses for opfyldt og hvordan anbefaling nummer 60.274 er implementeret.

3 GRØNLANDSKE FORHOLD

3.1. Anbefaling nr. 60.281, 60.283 om vedtagelse af generel diskriminationslovgivning i Grønland.

Instituttet finder det særdeles positivt, at anbefalingerne er accepteret og vil blive implementeret, under forudsætning af, at Naalakkersuisuts lovforslag bliver vedtaget i efteråret 2023.

Med lovforslaget indføres et generelt forbud mod diskrimination og oprettelse af et uafhængigt nævn, der kan behandle klager om overtrædelser af loven. I den forbindelse bør en kommende lov indkredse de specifikke typer af lovlige undtagelser til direkte diskrimination. Det fremgår af lovudkastets almindelige bemærkninger, at både direkte og indirekte forskelsbehandling skal være mulig, såfremt forskelsbehandlingen har et sagligt formål. Instituttet bemærker hertil, at fra et diskriminationsretligt perspektiv er udgangspunktet, at direkte forskelsbehandling sjældent kan retfærdiggøres og derfor som hovedregel vil være ulovligt.

Det er desuden problematisk, at spørgsmålet om rimelig tilpasning for mennesker med handicap ikke er adresseret i lovudkastet. For at sikre en effektiv beskyttelse mod forskelsbehandling på grund af handicap bør lovforslaget indeholde en pligt til rimelig tilpasning.

For at sikre, at et kommende ligebehandlingsnævn effektivt kan behandle klager over forskelsbehandling, er det desuden vigtigt, at nævnet tildeles tilstrækkelig finansiering.⁴⁹ Instituttet finder, at disse elementer er en forudsætning for, at anti-diskriminationsloven kan betragtes som dækkende ("comprehensive"), så anbefalingen kan betragtes som implementeret.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, for at sikre fuld implementering af anbefalingerne, at lovforslaget indkredser specifikke typer af lovlige undtagelser til direkte diskrimination og tilføjer en eksplicit pligt til rimelig tilpasning for mennesker med handicap.

3.2 Anbefaling nr. 60.218 om vold mod børn og kvinder i Grønland.

Instituttet finder det positivt, at Grønlands Politi er i færd med at konsolidere data vedrørende overgreb mod børn. Desuden er det et fremskridt, at Grønland har vedtaget Europarådets konvention for

bekæmpelse af vold mod kvinder, Istanbulkonventionen, og indført en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse.⁵⁰

Imidlertid er der stadig store udfordringer med vold mod børn og kvinder i Grønland, herunder med systematiseret dataindsamling på området. I samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder har instituttet i flere sammenhænge fremhævet, at niveauet af vold i Grønland er meget højt.⁵¹ Ifølge Grønlands Politi blev 19,2 ud af 1.000 borgere udsat for vold i 2022.⁵² Grønlands Politi angiver dog ikke disse tal fordelt på køn. Ifølge en anden undersøgelse udgør kvinder i alderen 25-34 år den største andel af voksne, som udsættes for vold i Grønland.⁵³

Instituttet bemærker, at det af udkastet fremgår, at Justitsministeriet har implementeret anbefalingen, herunder har ansvaret for at sikre, at Grønlands Politi har systemer, der tillader systematisk udtræk af data, for eksempel opdelt på køn og alder. I den forbindelse bemærker instituttet, at udrulningen af POLSAS i Grønland endnu ikke er fulden.⁵⁴ For at anbefalingen fsva. Justitsministeriet kan betragtes som fuldt ud implementeret, finder instituttet, at POLSAS vil være et væsentligt skridt.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, for at sikre fuld implementering af anbefalingerne, at Grønlands Politi systematisk indsamler data og offentliggør statistik om vold i nære relationer, som er opdelt i forhold til køn og alder; samt at udkastet præciseres således, at udrulningen af sagsbehandlingssystemet POLSAS fremgår af opfølgningen.

3.3 Anbefaling nr. 60.282 om bekæmpelse af seksuelle overgreb mod børn i Grønland.

Instituttet finder det positivt, at Naalakkersuisut arbejder for at bekæmpe det høje antal af seksuelle overgreb på børn. Ifølge den seneste befolkningsundersøgelse i Grønland, var 24% af de 15-29-årige på det tidspunkt tvunget eller forsøgt tvunget til seksuel aktivitet, før de fyldte 18 år.⁵⁵ På baggrund af nyere tal har Grønlands Politi i 2022 rapporteret, at der "fortsat [er] tale om et alarmerende højt antal anmeldelser om seksuelle overgreb på børn".⁵⁶

Personer med handicap er en særligt udsat gruppe når det kommer til seksuelle overgreb. Især beboere på bo- og døgntilbud oplever en øget risiko for overgreb.⁵⁷ I Naalakkersuisuts strategi mod seksuelle overgreb 2018-22, "Killiliisa – Lad os sætte grænser", fremhæver Naalakkersuisut,

at der bør "være et særligt fokus på personer med handicap på døgninstitutionerne, da disse udgør en særlig risikogruppe i forhold til seksuelle overgreb".⁵⁸ Instituttet finder det i den forbindelse særligt vigtigt, at der i forhold til at fortsætte bekæmpelsen af seksuelle overgreb mod personer med handicap: udarbejdes retningslinjer, der sikrer forebyggelse mod seksuelle overgreb på beboere på bo- og døgntilbud; indføres initiativer til styrkelse af seksualoplysningen og den seksuelle sundhed for beboere på bo- og døgntilbud; sikres adgang til relevante traumetilbud for mennesker med handicap, der har været udsat for seksuelle overgreb; sikres et bedre vidensgrundlag om mennesker med handicap, der er ofre for seksuelle overgreb, samt mere viden om denne gruppes anmeldelsespraksis.

Anbefaling

Instituttet anbefaler, for at sikre fuld implementering af anbefalingerne, at Naalakkersuisut fortsætter med at styrke bekæmpelsen af seksuelle overgreb af børn, herunder sårbare grupper, og særligt personer med handicap på bo- og døgntilbud.

4 BEMÆRKNINGER TIL NOTEREDE ANBEFALINGER

4.1. Anbefaling nr. 60.39 om vedtagelse af lovgivning, der blandt andet kriminaliserer tiggeri.

Det fremgår af udkastet, at regeringen ikke anser straffelovens bestemmelse om tiggeri for at være en stigmatiserende bestemmelse og ikke agter at ophæve den.

Instituttet bemærker i den forbindelse, at en række menneskeretlige mekanismer har en divergerende opfattelse,⁵⁹ herunder har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i dommen *Lăcătuș mod Schweiz*.⁶⁰ I sagen fra januar 2021 vurderede domstolen det for uproportionalt at idømme en kvinde fem dages fængsel for tiggeri. Instituttet vurderer, at der er klare lighedspunkter mellem de danske og de daværende schweiziske regler, dog med den væsentlige forskel, at straffen for at tigge på udvalgte steder i Danmark er højere.

Desuden har Højkommissæren for Menneskerettigheds i et opfølgende brev på Danmarks UPR-eksamination i 2022 fremhævet denne anbefaling som et af de områder, som Danmark bør give særlig opmærksomhed frem mod Danmarks næste UPR-bedømmelse.⁶¹

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at det i udkastet udfoldes, hvorfor regeringen ikke agter at afkriminalisere tiggeri.

4.2. anbefaling nummer 60.58, 60.62 og 60.67 om handlingsplan mod racisme mv.

Regeringen har accepteret en lang række anbefalinger vedrørende udarbejdelse af en handlingsplan mod racisme mv. Regeringen bemærker til disse anbefalinger, at bekæmpelse af racisme er en prioritet, og at en handlingsplan mod racisme er under udarbejdelse. Samme bemærkning er givet til de tre anbefalinger, der også vedrører en handlingsplan mod racisme mv., som ikke er accepteret. Det er derfor uklart, hvorfor disse anbefalinger ikke har kunnet accepteres.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at regeringen accepterer anbefalingerne, eller at der redegøres nærmere for, hvorfor regeringen ikke kan acceptere anbefalingerne.

4.3. anbefaling nr. 60.97 om etnisk profilering i politiet.

Politiets brug af profilering som efterforskningsværktøj kan være både legitimt og sagligt forudsat, at karakteristika som etnicitet, hudfarve og religion er begrundet i en konkret mistanke. Der er ikke i dansk ret et klart og utvetydigt forbud mod etnisk diskrimination i reguleringen af politiets virksomhed. Denne retsstilling bidrager til, at det kan være svært for politiet at vide i, hvilke situationer etnisk oprindelse og hudfarve kan være et sagligt parameter at bruge i politiets daglige arbejde.

Instituttet bemærker, at der i dansk ret bør indføres et forbud mod diskrimination, herunder etnisk profilering, samt udarbejdes nationale retningslinjer med konkret vejledning til politiet om, hvilke kriterier der er saglige at inddrage som grundlag for et indgreb.

Derudover er det danske politiklagesystem komplekst i form af forskellige klageinstanser og kan i praksis skabe tvivl og forvirring om hvem, hvor og hvordan man som borger klager over etnisk profilering.

Anbefaling

- Instituttet anbefaler, at regeringen accepterer anbefalingen med henblik på sikre, at diskrimination, herunder etnisk profilering, ulovliggøres.

Med venlig hilsen

Emilie Thage

JURIDISK RÅDGIVER

¹ Se anbefaling nummer: 60.59, 60.61, 60.46, 60.63, 60.69, 60.70, 60.78, 60.136 og 60.140.

² OHCHR UPRB, October 2022, Mid-term reporting in the 4th UPR cycle, tilgængelig på:

<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.ohchr.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2Fhrbodies%2Fupr%2Fmidtermreports%2F2022-10-14%2FUPR-Mid-Term-Reporting-Note-and-Template.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

³ FNs Menneskerettighedsråds resolution 16/21, sektion E.18, para. 18, tilgængelig på: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/G11/126/78/PDF/G1112678.pdf?OpenElement>.

⁴ Se Report of the Working Group on the Universal Periodic Review* Denmark <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G21/191/47/PDF/G2119147.pdf?OpenElement>

⁵ OHCHR UPRB, October 2022, Mid-term reporting in the 4th UPR cycle, tilgængelig på:

<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.ohchr.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdocuments%2Fhrbodies%2Fupr%2Fmidtermreports%2F2022-10-14%2FUPR-Mid-Term-Reporting-Note-and-Template.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

⁶ Se meddelelse fra depositaren af 14. januar 2022, tilgængelig på: <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2022/CN.24.2022-Eng.pdf>.

⁷ Se meddelelse fra depositaren af 14. januar 2022, tilgængelig på: <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2022/CN.25.2022-Eng.pdf>.

⁸ Justitsministeriet, Kommissorium for Udvalget om selvstændig kriminalisering af tortur, krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden samt ratifikation af ændringen til Rom-statutten om aggressionsforbrydelsen, 27. juni 2023, tilgængelig på: <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/06/Kommissorium-for-udvalget-om-selvstaendig-kriminalisering-af-tort.-.pdf>.

⁹ Lov nr. 688 af 8. juni 2018 om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap og lov nr. 2591 af 28. december 2021 om ændring af

ligestillingsloven og forskellige andre love (Styrket beskyttelse af LGBTI-personer mod forskelsbehandling mv.).

¹⁰ Justitsministeriets pressemeddelelse 24. januar 2022, tilgængelig på: [Regeringen er enig med SF, Radikale Venstre, Enhedslisten, Alternativet og Kristendemokraterne om at lave en handlingsplan mod racisme | Justitsministeriet.](#)

¹¹ Institut for Menneskerettigheders overbliknotat 18. februar 2022, tilgængelig på: [Anbefalinger til handlingsplan mod racisme | Institut for Menneskerettigheder.](#)

¹² Anklagemyndigheden, nyhed af 12. juni 2023, tilgængelig på: [https://anklagemyndigheden.dk/da/rigsadvokaten-styrker-overblikket-over-hadforbrydelser.](https://anklagemyndigheden.dk/da/rigsadvokaten-styrker-overblikket-over-hadforbrydelser)

¹³ Justitsministeriets Forskningskontor (2021). Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2020, s. 80, tilgængelig på: [https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Udsathed-for-vold-og-andre-former-for-kriminalitet.-Offerundersogelserne-2005-2020-WT.pdf.](https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Udsathed-for-vold-og-andre-former-for-kriminalitet.-Offerundersogelserne-2005-2020-WT.pdf)

¹⁴ Institut for Menneskerettigheder, "Registrering af hadforbrydelser skal styrkes", februar 2023, tilgængelig på: [https://menneskeret.dk/files/media/document/Registrering%20af%20hadforbrydelser%20skal%20styrkes.%20Notat%2C%20januar%202023%200.pdf.](https://menneskeret.dk/files/media/document/Registrering%20af%20hadforbrydelser%20skal%20styrkes.%20Notat%2C%20januar%202023%200.pdf)

¹⁵ Anbefaling nummer 60.190 og 60.192 behandles i udkastet under temaet 'Retten til en tilstrækkelig bolig (adequate housing)'.

¹⁶ Lov nr. 568 af 10. maj 2022 om ændring af selskabsloven, årsregnskabsloven m.fl., tilgængelig her: [https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/568.](https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/568)

¹⁷ Institut for Menneskerettigheders hørings svar af 16. december 2021 til udkast til forslag til lov om ændring af selskabsloven, årsregnskabsloven m.fl., tilgængelig på: [Letter \(menneskeret.dk\).](#)

¹⁸ Folketinget, Besvarelse af § 20-spørgsmål S 280 om menige bestyrelsesposter af 24. februar 2023, tilgængelig på: <https://www.ft.dk/samling/20222/spoergsmaal/S280/index.htm>

¹⁹ Brev til Indenrigsudvalget af 11. august 2023, tilgængelig her: [INU Almdel Bilag 37 Brev til INUdocx \(ft.dk\).](#)

²⁰ Statsministeriet, Lovprogram for folketingsåret 2023-2024, tilgængelig her: [Lovprogram for folketingsåret 2023-2024 - Statsministeriet \(stm.dk\).](#)

²¹ FN's Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhvervsliv, tilgængelig på: [https://www.fmi.dk/globalassets/fmi/dokumenter/csr/-fns-vejledende-principper-for-menneskerettigheder-og-erhvervsliv-.pdf.](https://www.fmi.dk/globalassets/fmi/dokumenter/csr/-fns-vejledende-principper-for-menneskerettigheder-og-erhvervsliv-.pdf)

²² FN's Komité om Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder, konkluderende anbefalinger, 12. november 2019, E/C.12/DNK/CO/6, para. 18-20, tilgængelig på:

tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E/C.12/DNK/CO/6&Lang=En

²³ Lov nr. 180 af 9. juni 2022 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v., straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Opfølgning på flerårsaftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025, herunder leje af fængselspladser i udlandet, revision af disciplinærstraffesystemet, udstationering til eget hjem med fodlænke eller udslningsfængsel m.v.), tilgængelig på:

<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202113L00180>.

²⁴ Institut for Menneskerettigheder, høringsvar af 31. marts 2021, tilgængelig på:

<https://menneskeret.dk/files/media/document/H%C3%B8ringssvar%20over%20udkast%20til%20forslag%20til%20lov%20om%20%C3%A6ndring%20af%20lov%20om%20fuldbyrdelse%20af%20straf%20m.v.%2C%20straffeloven%2C%20retsplejeloven%20og%20forskellige%20andre%20love%20%28Opf%C3%B8lgning%20p%C3%A5%20fler%C3%A5rsaftalen%20om%20kriminalforsorgens%C3%B8konomi%202022-2025%29.pdf>.

²⁵ CPT, Report to the Danish Government on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 3 to 12 April 2019, side 6, tilgængelig på: <https://rm.coe.int/1680996859>.

²⁶ Se lov nr. 1541 af 18 december 2018 samt Danmarks besvarelse til CPT, side 50, tilgængelig på: <https://rm.coe.int/16809f65d6>.

²⁷ Sundhedsstyrelsen, Monitorering af tvang i psykiatrien: Opgørelse for perioden 1. januar 2022 – 31. december 2022, maj 2023, side 11 og 15, tilgængelig på: <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2023/Monitorering-af-tvang-i-psykiatrien>.

²⁸ Sundhedsdatastyrelsen, Opgørelse over brug af tvang i psykiatrien, , tilgængelig på: <https://www.esundhed.dk/Emner/Patienter-og-sygehuse/Brug-af-tvang-i-psykiatrien> (senest opdateret 22. maj 2023, tilgået 2. oktober 2023).

²⁹ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols, Aggerholm mod Danmark, sagsnummer 45439/18.

³⁰ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse af 10. november 2021 i Dam mod Danmark og afgørelse af 29. juni 2023 i M.P. mod Danmark.

³¹ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Makki mod Danmark, sagsnummer 10297/23 og Ahmadi mod Danmark, sagsnummer 26597/23.

³² Regeringen, Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed, september 2022, side 13, tilgængelig her: https://sum.dk/Media/637998818153312977/Psykiatriaftale_2022_FinalVersion.pdf.

³³ Institut for Menneskerettigheder, rapport 'Lige adgang til sundhed – En analyse af praktiserende lægers møde med patienter med etnisk minoritetsbaggrund' fra 2014, tilgængelig på:

<https://menneskeret.dk/udgivelser/lige-adgang-sundhed-analyse-praktiserende-laegers-moede-patienter-etnisk>.

³⁴ Lægeforeningen og Institut for Menneskerettigheder, rapport 'Egenbetaling for tolkebistand Lægers erfaringer med ordningen', tilgængelig på: <https://menneskeret.dk/udgivelser/egenbetaling-tolkebistand-laegers-erfaring-ordningen>.

³⁵ Institut for Menneskerettigheder, rapport 'Lige adgang til sundhed – En analyse af praktiserende lægers møde med patienter med etnisk minoritetsbaggrund' fra 2014, side 9, tilgængelig på: https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/lige_adgang_til_sundhed_pdfa.pdf.

³⁶ Justitsministeriets forskningskontor, Udsathed for vold og andre former for kriminalitet: Offerundersøgelserne 2005-2022 (se side 19 og frem), tilgængelig på: <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/06/Udsathed-for-vold-og-andre-former-for-kriminalitet.-Hovedtal-2005-2022.pdf>.

³⁷ Justitsministeriets forskningskontor, Udsathed for vold og andre former for kriminalitet: Offerundersøgelserne 2005-2022 (se side 21), tilgængelig på: <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/06/Udsathed-for-vold-og-andre-former-for-kriminalitet.-Hovedtal-2005-2022.pdf>. Tallet dækker både over mænd og kvinder.

³⁸ Danmarks Statistik, Statistikbanken, tilgængelig på: <https://www.statistikbanken.dk/20059>.

³⁹ Danmarks Statistik, Strafferetlige afgørelser, tilgængelig på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/sociale-forhold/kriminalitet/domme>. Bemærk, at statistikkerne på anmeldelser samt sigtelser og domfældelser ikke dækker over de samme sager, men alene relaterer til sager, der er henholdsvis anmeldt eller rejst sigtelse i eller afsagt dom i inden for 2022. Bemærk også, at tallene stammer fra forskellige kilder, og niveauerne kan derfor ikke nødvendigvis sammenlignes, da der kan være forskelle i opgørelsesmetoder.

⁴⁰ Det Kriminalpræve Råd og Epinion, Stereotype forestillinger om voldtægt og holdning til samtykke, 2023, tilgængelig på: <https://dkr.dk/Media/638302042432271328/Voldt%c3%a6gtsmyter%20og%20holdning%20til%20samtykke%20Det%20Kriminalpr%c3%a6ventive%20R%c3%a5d%202023%20vold%20voldt%c3%a6gt.pdf>.

⁴¹ Center mod Menneskehandel, oversigt over sigtelser og domme, [CMM | Sigtelser og domme](#) samt [CMM | Tal og statistik 2022](#).

⁴² Lov nr. 688 af 8. juni 2018 om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

⁴³ Lov nr. 2218 af 29. december 2020 om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap (Tydeliggørelse af retten til

rimelig individuel tilpasning af ydelser til børn og unge i dagtilbud, i folkeskolen og i friskoler og private grundskoler (frie grundskoler)).

⁴⁴ Institut for Menneskerettigheder, Rapport, Udenlandske kvinder fastholdt i voldelige ægteskaber, når høje krav til dokumentation af vold får utilsigtede konsekvenser, forventes udgivet efteråret 2023.

⁴⁵ Jens Vedsted-Hansen, Jan-Paul Brekke og Rebecca Thorburn Sterns (2021), 'Temporary asylum and cessation of refugee status in Scandinavia', EMN Norway Occasional Papers; Jens Vedsted-Hansen, 'Legislative and Judicial Strategies in Danish Law: Accommodation or Evasion of International Obligations?', Nordic Journal of International Law 91.1 (2022); Nikolas Feith Tan (2021), 'The End of Protection: The Danish 'Paradigm Shift' and the Law of Cessation', Nordic Journal of International Law, vol. 90(1); and Maria O'Sullivan and Nikolas Feith Tan (forthcoming 2022), Cessation of International Protection, UNHCR Legal and Protection Policy Research Series.

⁴⁶ Udlændingestyrelsens hjemmeside, 27. februar 2019, [Ny i Danmark](#)

⁴⁷ Forsvarsministerens orientering til Folketingets Forsvarsudvalg om kommende lovforslag om ændring af FE-loven, FOU Alm. del – Bilag 124, 2022-23 (2. samling): [FOU Almdel Bilag 124 Brev til FOU om fremsættelse af FElovenpdf \(ft.dk\)](#)

⁴⁸ Institut for Menneskerettigheders bidrag til brug for Justitsministeriets evaluering af PET-loven, 8. februar 2022: [Opdateret bidrag til brug for evaluering af PET-loven | Institut for Menneskerettigheder.](#)

⁴⁹ Institut for Menneskerettigheder, høringssvar over Inatsisartutlov om ligestilling og anti-diskrimination, tilgængelig på: [Inatsisartutlov om ligestilling og anti-diskrimination | Institut for Menneskerettigheder](#)

⁵⁰ Lov nr. 414 af 25. april 2023 (samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse). Kan tilgås her: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1187/Pdf>.

⁵¹ Se for eksempel bilag I til NHRI-parallelrapport – Universal Periodic Review of Denmark 2021: Anbefalinger om forhold i Grønland indsendt af Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Institut for Menneskerettigheder, 2020, s. 3. Tilgængelig her: [https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/document/Anbefaling GRM DK.pdf](https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/document/Anbefaling_GRM_DK.pdf).

⁵² Grønlands Politi, Årsstatistik 2022, s. 9, tilgængelig på: <https://politi.gl/statistik-og-udgivelser/aarsstatistik>.

⁵³ Vold og seksuelle overgreb i Grønland. Et notat baseret på befolkningsundersøgelserne i Grønland 2005-10, 2019, s. 2, tilgængelig på: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/vold_og_seksuelle_overgreb_i_groenland

⁵⁴ Besvarelse af spørgsmål nr. 137 (Alm. del) fra Folketingets Grønlandsudvalg, 14. september 2022, s. 2. Tilgængeligt her:

<https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/gru/spm/137/svar/1907343/2621661.pdf>

⁵⁵ Statens Institut for Folkesundhed, Danmark, "Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018. Levevilkår, livsstil og helbred", 2018, s. 17-18, tilgængelig her: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/befolkningsundersogelsen_i_groenland. For yderligere oplysninger se: Institut for Menneskerettigheder, "Parallel report CEDAW (2020) 9th examination of Denmark", 2020, tilgængelig på engelsk på: <https://menneskeret.dk/udgivelser/parallelrapport-cedaw-2021-konventionen-afskaffelse-diskrimination-kvinder>

⁵⁶ Grønlands Politi, Årsstatistik 2022, s. 3, tilgængelig på: <https://politi.gl/statistik-og-udgivelser/aarsstatistik>

⁵⁷ Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Grønlands Handicaptalsmand og Institut for Menneskerettigheder, Beskyttelse mod seksuelle overgreb på bo- og døgntilbud i Grønland, 2023, s. 6, tilgængelig her: <https://menneskeret.dk/udgivelser/beskyttelse-seksuelle-overgreb-paa-bo-dogntilbud-groenland>

⁵⁸ Naalakkersuisuts strategi mod seksuelle overgreb 2018-22, Killiliisa – Lad os sætte grænser, 2018, s. 36, tilgængelig her: https://paarisa.gl/materialer/film_og_udgivelser/killiliisa/udgivelser?sc_lang=da.

⁵⁹ FN's Komité for Sociale, Økonomiske og Kulturelle Rettigheder, Concluding observations on sixth periodic report of Denmark, 12. november 2019, E/C.12/DNK/CO/6, pkt. 47-48, tilgængelig på: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmlBEDzFEovLCuW7I1MtEjVgFZiOTx%2Bv7mTUvkKWW%2FrjBRu8HNz0Bl%2Bzb87gtYlimVL5%2BjFD6f1L76xMZCYMwTzITb2Jpme6cOwejXBwB%2Bnoj%2FiM2aq3gz1%2BR9>.

⁶⁰ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Lăcătuș mod Schweiz, dom af 19. januar 2021, sagsnummer 14065/15.

⁶¹ FN's daværende Højkommissær for Menneskerettigheder, brev til daværende udenrigsminister Jeppe Kofod om opfølgning på Danmarks UPR-bedømmelse, 21. februar 2022, annekst, tilgængelig på: https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-03/Denmark_2.pdf.